

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ” грудня 2024 р.

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньою програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банкам на фінансовому ринку»

на тему: «Управління активами та пасивами банків»

Виконавець:
студент ЦЗФН
Крачковський Ф.О.

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Няньчук Н.Ю.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах банки в Україні мають здійснювати діяльність за виникненням нових викликів. Україна переживає період економічної та політичної нестабільності, що призводить до коливань валютних курсів, інфляції та інших ризиків. В таких умовах ефективне управління активами та пасивами дозволяє банкам мінімізувати збитки та забезпечити фінансову стійкість.

Зростання кількості банків та небанківських фінансових установ призводить до посилення конкуренції за клієнтів та ресурси. Управління активами та пасивами дозволяє банкам оптимізувати свою діяльність, пропонувати конкурентні умови та залишатися прибутковими. Розвиток технологій та поява фінтех-компаній змінюють ландшафт фінансового сектору. Банки повинні адаптуватися до цих змін, впроваджувати нові технології та оптимізувати свої бізнес-процеси, в тому числі й управління активами та пасивами.

Національний банк України постійно вдосконалює регулювання банківської діяльності, зокрема щодо управління ризиками та ліквідністю. Банки повинні дотримуватися цих вимог, що передбачає ефективне управління активами та пасивами.

Війна в Україні створила додаткові виклики для банківської системи, такі як кредитні ризики, втрата активів на окупованих територіях, необхідність підтримки ліквідності. В цих умовах управління активами та пасивами набуває особливого значення для забезпечення стабільності банківської системи та підтримки економіки країни.

Проблемам управління активами та пасивами банків присвячено праці багатьох вчених, серед яких можна виділити: А. М. Поддєрьогіна, М. І. Савлука, О. В. Васюренко, А. М. Мороза, Л. О. Примостку, Н.В. Єгорову, Б. В. Шпильового та ін. Однак, зважаючи на постійну зміну умов

функціонування українських банків вирішення питань ефективного управління активами та пасивами залишається актуальними та невирішеними.

Метою дослідження є розглянути процес управління активами та пасивами банків та розробити рекомендації щодо адаптування його до сучасних реалій з перспективою забезпечення фінансової стабільності банківського сектору.

Для досягнення мети було визначено наступні завдання:

- обґрунтувати необхідність управління активами та пасивами банків;
- розглянути принципи та інструменти управління активами та пасивами;
- визначити вплив регуляторного та ринкового середовища на стратегії управління активами та пасивами банків;
- проаналізувати сучасний стан активів та пасивів банків в Україні;
- оцінити вплив чинників на процес управління активами та пасивами банків;
- розробити рекомендації щодо удосконалення структури активів та пасивів банків у наслідок проведення сценарного аналізу.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи щодо управління активами та пасивами банків. **Об'єктом дослідження** є діяльність банків щодо залучення та розміщення ресурсів.

У ході дослідження було застосовано методи аналізу та синтезу, порівняння, кореляційно-регресійного та сценарного аналізу.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові праці вітчизняних вчених, офіційні дані Національного банку України, Державної служби статистики, дані окремих українських банків.

Робота складається із трьох розділів, включає таблиць 16, рисунків 4, 72 джерела, 1 додаток, розміщена на 84 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У структуру першого розділу увійшли: дослідження необхідності управління активами та пасивами банків, принципів та інструментів

управління, стратегій управління активами та пасивами. У структуру другого розділу увійшли: аналіз сучасного стану активів та пасивів банків України та наслідків пандемії та війни, розглянуто підходи до управління активами та пасивами в практиці банків України: макро- та мікро рівень, оцінка ефективності управління активами та пасивами банків. У структуру третього розділу увійшли: удосконалення методів оцінки та управління активами та пасивами банків та Інтеграція оцінок VaR та ES процентного ризику в систему управління активами та пасивами банку.

ВИСНОВКИ

Перспективи подальшого розвитку методології управління ризиками в ALM:

- Адаптація до змін ринкових умов: Постійний моніторинг ситуації на фінансових ринках і регулярний перегляд моделей ризику відповідно до нових економічних, політичних та регуляторних умов є запорукою актуальності оцінок процентного ризику.
- Впровадження статистичних методів та моделей: Використання передових технологій прогнозування, виявлення закономірностей та автоматизації рутинних процесів сприятиме підвищенню точності оцінок, швидкості реагування та зниженню витрат на управління ризиками.
- Підвищення кваліфікації персоналу: Навчання співробітників новітнім методам оцінки та управління ризиками, залучення фахівців із квантитативної аналітики, програмування та даних дозволить банку ефективніше впроваджувати сучасні підходи на практиці.

Загалом, поєднання удосконалених методів оцінки процентного ризику, впровадження сучасних технологій та підвищення рівня експертності персоналу сприятиме кращому розумінню ризик-профілю банківських установ. Це забезпечить стійкість, ефективність та конкурентоспроможність банків у постійно змінному та динамічному ринковому середовищі.

Перспективи управління активами та пасивами в банках України визначаються низкою факторів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Зважаючи на сучасні тенденції та виклики, можна виділити наступні ключові напрямки розвитку:

1. Посилення ролі управління ризиками:

- Кредитний ризик: З огляду на нестабільну економічну ситуацію та наслідки війни, управління кредитним ризиком залишатиметься пріоритетним. Банки будуть вдосконалювати методи оцінки кредитоспроможності клієнтів, використовувати стрес-тестування та моделювання для прогнозування потенційних збитків.
- Процентний ризик: Волатильність процентних ставок вимагає від банків більш активного управління процентним ризиком. Очікується розвиток інструментів хеджування та використання складних моделей для аналізу чутливості балансу до змін процентних ставок.
- Валютний ризик: Зважаючи на значну частку валютних операцій, управління валютним ризиком залишається критично важливим. Банки будуть вдосконалювати методи прогнозування валютних курсів та використовувати інструменти хеджування для мінімізації втрат від коливань курсів.
- Операційний ризик: З розвитком цифрових технологій зростає значення управління операційним ризиком, зокрема кібербезпекою та захистом даних.

2. Впровадження новітніх технологій:

- Автоматизація та цифровізація: Банки будуть активно впроваджувати сучасні IT-рішення для автоматизації процесів управління активами та пасивами, що дозволить підвищити ефективність, знизити витрати та мінімізувати операційні помилки.
- Аналіз великих даних (Big Data) та штучний інтелект (AI): Використання Big Data та AI дозволить банкам отримувати більш

глибоке розуміння поведінки клієнтів, прогнозувати ризики та оптимізувати структуру балансу.

- Розвиток фінтех-партнерств: Співпраця з фінтех-компаніями дозволить банкам отримати доступ до новітніх технологій та інноваційних продуктів у сфері управління активами та пасивами.

3. Посилення регуляторних вимог:

- Базельські стандарти: Україна продовжує імплементацію Базельських стандартів, що вимагає від банків підвищення рівня капіталізації, вдосконалення системи управління ризиками та забезпечення прозорості діяльності.
- Посилення нагляду з боку НБУ: Національний банк України посилює нагляд за діяльністю банків, зокрема в сфері управління активами та пасивами, що стимулює банки до вдосконалення своїх внутрішніх процедур та систем контролю.

4. Зміна структури банківського сектору:

- Консолідація та злиття: Очікується продовження процесів консолідації та злиття в банківському секторі, що може призвести до зміни структури ринку та посилення конкуренції.
- Розвиток небанківських фінансових установ: Зростання ролі небанківських фінансових установ, таких як кредитні спілки та фінансові компанії, створює додаткову конкуренцію для банків та стимулює їх до пошуку нових підходів до управління активами та пасивами.

5. Вплив макроекономічних факторів:

- Економічне зростання: Поступове відновлення економіки України створить сприятливі умови для розвитку банківського сектору та збільшення обсягів кредитування.
- Інфляція та валютний курс: Контроль за інфляцією та стабільність валютного курсу залишаються важливими факторами для забезпечення

стабільності банківської системи та ефективного управління активами та пасивами.

В цілому, перспективи управління активами та пасивами в банках України пов'язані з подальшим розвитком технологій, посиленням регуляторних вимог та необхідністю адаптації до змін макроекономічного середовища. Банки, які зможуть ефективно використовувати новітні інструменти та методи управління, зможуть забезпечити свою стабільність та конкурентоспроможність на ринку.

АНОТАЦІЯ

Крачковський Ф.О. «Управління активами та пасивами банків».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного/наукового спрямування «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку».

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - діяльність банків щодо залучення та розміщення ресурсів.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти управління активами та пасивами банків.

Проаналізовано сучасний стан активів та зобов'язань банків, піходи щодо управління активами та пасивами банків та оцінка їх ефективності.

Запропоновано використання сценарного аналізу для вибору найбільш оптимальної структури активів та пасивів банків, виходячи із сучасних умов.

Ключові слова: банк, ресурси, активи банків, зобов'язання, пасиви банків, ефективність, прибутковість.

ANNOTATION

Krachkovskiy F.O., «Assets and liability management in banks»,

Thesis for Master degree in specialty 072 «Finance, banking and insurance» under the master's program «Management of banking activities in the financial market».

Odessa National Economics University. – Odessa, 2024.

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the activity of banks in attracting and placing resources.

Theoretical aspects of bank asset and liability management are considered in the work.

The current state of assets and liabilities of banks, approaches to the management of assets and liabilities of banks and an assessment of their effectiveness were analyzed.

It is proposed to use scenario analysis to choose the most optimal structure of assets and liabilities of banks based on current conditions.

Keywords: bank, resources, bank assets, liabilities, bank liabilities, efficiency, profitability.